

Liite 1,

Demokratian ja kansalaisyhteiskunnan kehityksen seuranta

Hallitusohjelma sekä muu päätöksenteko

Demokratian toimivuus ja kansalaisten osallisuuden edistäminen ovat nousseet tärkeiksi yhteiskuntapoliittisiksi teemoiksi. Tietopohja demokratiasta, demokraattisen päätöksentekojärjestelmän avoimuudesta, kansalaisten osallistumismahdollisuuksista ja niiden käytöstä on tällä hetkellä vajavaista ja siitä puuttuu kokonaisnäkemys. Hallitusohjelmassa linjataan, että tehdään demokratiapoliittinen selonteko, joka on suunniteltu annettavan eduskunnalle 2014. Demokratiaselonteon valmisteluun toimii valtioneuvoston demokratiaverkosto. Demokratiaselonteon tavoitteena on arvioida suomalaisen demokratiapolitiikan toteutumista, kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja osallisuuden esteitä.

Demokratian ja kansalaisyhteiskunnan pitkäjänteisen ja systemaattisen seurannan kehittämisen käynnistämiseksi linjataan hallitusohjelmassa. Pohjatyötä demokratian ja kansalaisyhteiskunnan seuraamisen käynnistämiseksi on aikaisemmin tehty Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelmassa ja demokratian edistämistä koskevan periaatepäätöksen (VNP 14.2.2010) esiselvityksissä.

Hallituskauden aikana tarvitaan tietoa demokratian ja kansalaisyhteiskunnan kehityksestä demokratiapoliittisen selonteon ja ihmisoikeusselonteon tausta-aineistoksi, kuntademokratian edistämiseen ja kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten vahvistamiseen. Hanke liittyy myös tulevaisuusselonteon teemoihin hallinto mahdollistajaksi, sekä kansalaisten hyvinvointi ja osallisuus.

Hanke

Hankkeen päätavoitteena on kansalaisvaikuttamisen indikaattoreiden määrittäminen, tutkimusaineiston kokoaminen, indikaattorien muodostaminen ja tuloksista raportoiminen.

Indikaattorien valinnassa on otettava huomioon tilastotietojen saatavuus. Tarkoituksena on, että valitut indikaattorit kuvaavat suomalaisen demokratian tilaa ja kehitystä, ovat kuvaamansa aihealueen kannalta keskeisiä, ovat ajantasaisia ja kuvaavat kehitystä pitkällä aikavälillä. Tavoitteena on tehdä selvitys olemassa olevista tilastollisista tietoa-aineistoista ja niiden saatavuudesta sekä määritellä pitkäjänteisesti seurattavat demokratiaindikaattorit.

Indikaattoreissa päähuomio kiinnittyy demokratiaselonteon tema-alueisiin; kansalaisten osallistumiseen ja arvioihin hallinnon avoimuudesta, vuorovaikutuksesta ja osallistumismahdollisuuksista.

Ehdotus indikaattoriryhmiksi

Kansalaiset/kuntalaiset

- äänestysosallistuminen ja osallistumismotivaatio
- kiinnittyminen puolueyhteisöihin
- vaikuttamisen kohteet ja koettu teho
- kansalaisten ja poliitikkojen vuorovaikutus
- kansalaisten ja julkishallinnon vuoropuhelu

- kansalaispätevyys ja kansalaisten halu ja käsitykset omista mahdollisuuksista vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon
- luottamus instituutioihin
- kuntalaisten osallistuminen
- kuntalaisten käsitykset kunnallisista osallistumismahdollisuuksista
- Järjestöosallistuminen
- verkko-osallistuminen

Hallinto ja instituutiot

- osallisuusasioiden hallinnointi ja näkyminen (kunnan) strategioissa
- alueelliset ja erityisryhmien osallistumisareenat
- käyttäjä- ja asukasdemokratia
- luottamushenkilöjärjestelmän edustavuus
- luottamushenkilöiden/virkamiesten näkemykset eri toimielinten ja toimijoiden vaikuttavuudesta

Tasa-arvo, ikä ja sukupuoli- ja sukupuolinäkökulman huomioiminen kaikissa aineistoissa.

Toteutus

Kilpailutetaan ulkopuolinen taho, joka kerää aineistot, muodostaa indikaattorit, julkaisee indikaattorit aikasarjoineen verkossa, sekä kirjoittaa raportin tuloksista.

Aikajänne

Valmistuu 2013 aikana.

Mahdolliset tekijät

Työn toteutuksesta vastaa hankkeeseen palkattava tutkija yhteistyössä valtioneuvoston demokratiaverkoston, kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan, yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston ja Tilastokeskuksen kanssa.

Ohjaus/Tiedonhyödyntäjät

Valtioneuvoston demokratiaverkosto ja kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta.

Rahoitus

Ministeriöiden sitomattomat tutkimusmäärärahat.